

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2010 vp

Hallituksen esitys laeiksi maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa, maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta ja hukkakauran torjunnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä marraskuuta 2009 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa, maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta ja hukkakauran torjunnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta (HE 232/2009 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti hallintovaliokunta on antanut asiasta lausunnon (HaVL 24/2009 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- valtiosihteeri Jouni Lind, lainsäädäntöneuvos Susanna Paakkola, maatalousneuvos Arja-Leena Kirvesniemi, hallitusneuvos Esko Laurila, vanhempi hallitussihteeri Mirja Eerola ja vanhempi hallitussihteeri Jukka Ränkimies, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Hannele Savioja, valtiovarainministeriö

- asiantuntija Leena Ala-Orvola, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry
- toiminnanjohtaja Tage Ginström, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund
- aluekehittämispäällikkö Heikki Lintala, Maaseutuvirasto MAVI
- toiminnanjohtaja Tuomo Hintsanen, MTK Etelä-Karjala
- erityisasiantuntija Jarkko Huovinen, Suomen Kuntaliitto
- maaseutuasiamies Martti Kivivuori, Haapaveden kaupunki
- maaseutupäällikkö Reijo Hämäläinen, Jalasjärven kunta
- maaseutusihteeri Tarja Muikku, Lieksan kaupunki
- maaseutusihteeri Eero Ekman, Paimion kaupunki
- maaseutuyksikön päällikkö Kirsti Lepistö, Salon kaupunki
- kunnanjohtaja Erkki Nikkilä, Pihtipudas
- puheenjohtaja Erkki Ojala, Maaseudun kehittäjät ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- Pohjanmaan TE-keskus
- maataloussihteeri Anja Juhola, Vantaan kaupunki.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa. Lailla kumottaisiin nykyinen maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annettu laki. Lailla kunta velvoitettaisiin perustamaan muiden kuntien kanssa maaseutuhallinnon tehtävien hoitamiseksi yhteistoiminta-alue siinä tapauksessa, ettei toiminnallista kokonaisuutta voida muutoin muodostaa sen alueella. Toiminnallinen kokonaisuus muodostuisi alueesta, jolla toimii vähintään 800 maatalousyrittäjää ja jossa tehtäviä hoitaa yhteisen johdon alaisuudessa vähintään viisi henkilöä.

Laissa säädettäisiin myös poikkeuksista yhteistoimintavelvoitteeseen. Erityisesti poikkeukset koskisivat tilanteita, joissa toiminnallista kokonaisuutta ei kyetä muodostamaan alueen saa-

ristoisuuden tai Lapin ja Kainuun maakuntien alueella pitkien etäisyyksien vuoksi taikka, jos kielellisten oikeuksien toteutumisen turvaaminen tätä edellyttää. Lisäksi laissa säädettäisiin kunnan mahdollisuudesta hakea ennakkotietoa siitä, voidaanko mainittua poikkeusmahdollisuutta soveltaa.

Esityksessä ehdotetaan maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annettuun lakiin sekä hukkakauran torjunnasta annettuun lakiin tehtäväksi eräitä muutoksia, jotka liittyvät kuntien maaseutuhallinnon järjestämistä koskevan lainsäädännön uudistamiseen. Samassa yhteydessä toteutettaisiin aluehallinnon uudistamisesta aiheutuvat muutokset.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Maaseutuhallinnon lakisääteisiä tehtäviä hoitavia kunnan viranomaisia kutsutaan vakiintuneen määritelmän mukaan kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisiksi. Määritelmä sisältyy maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain (1336/1992) (tukitehtävelaki) 2 §:n 2 momenttiin. Maaseutuhallinnon järjestämisestä säädetään maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetussa laissa (1558/1991) (kuntahallintolaki). Kuntahallintolain mukaan kuntien on huolehdittava maaseutuelinkeinoja koskevan lainsäädännön täytäntöönpanosta alueellaan. Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten tehtävistä ja toimivallasta säädetään maatalouden tukia sekä valtion varoista maksettavia korvauksia koskevassa erityislainsäädännössä. Valiokunta toteaa, että edellä esitetyn mukainen järjestely, jossa kunnat hoitavat maaseutuhallinnon paikallistasolla, on sinänsä toiminut hyvin.

Euroopan unionin (EU) lainsäädäntö edellyttää viljelijätukien käsittelyyn liittyvien tehtävien eriyttämistä siten, ettei yksittäinen viranhaltija vastaa useammasta kuin yhdestä EU:lta veloitettavan menon hyväksymiseen, maksamiseen tai kirjanpitoon liittyvästä tehtävästä ja ettei mitään edellä mainituista tehtävistä suoriteta ilman valvontaa. Lisäksi edellytetään tehtävien hoidon eriyttämistä Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2007—2013 toimeenpanoa koskevien hallintoviranomais- ja maksajaviranomaistehtävien välillä. Kunnissa tapahtuva viljelijätukien hallinnollinen prosessi jakautuu neljään osaan: hakemuksen käsittelyyn, hallintoviranomaisen tehtäviin, maksajavirastotehtäviin ja takaisinperinnän suorittamiseen.

Valiokunta toteaa, että esityksen perustelujen mukaan sen tavoitteena on toteuttaa kunnassa hoidettavien maaseutuhallinnon tehtävien koaminen suurempiin yksiköihin. Yksiköissä on oltava tehtävien hoidon eriyttämiseen, sijaisjärjestelyjen toteuttamiseen ja muihin palveluiden turvaamiseen liittyviin tekijöihin nähden riittävä määrä henkilöitä.

Edellä esitettyynkin viitaten valiokunta pitää myönteisenä sitä, että esityksessä ehdotetaan lähtökohtaisesti maaseutuhallinnon tehtävien hoitamista edelleen kunnissa. Jokaisessa kunnassa tehtävien hoito tulee organisoida siten, että viljelijät saavat tarvittavat palvelut ja tehtävät tulevat hoidetuksi lainsäädännön sekä hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Valiokunta kiinnittää lisäksi esityksen perustelujen mukaisesti huomiota siihen, että tehtävien hoidon eriyttämistä koskeva vaatimus on jo nykytilanteessa lisännyt kuntien yhteistoimintaa.

Valiokunta toteaa, että viljelijätukihallinnon palveluille on tyypillistä tiukka määrämuotoisuus. Hakemuslomakkeet tulee palauttaa määräajassa ja täydellisinä uhalla, että taloudellinen etuus menetetään. Valiokunta painottaakin sitä, että pelkkää lomakkeiden saatavilla pitoa sekä yleistä puhelinneuvontaa ei voida pitää riittävänä lähipalveluna, vaan maaseutusihteerin palveluiden saatavuus tulee pyrkiä järjestämään kuntatasolla. Tähän voi liittyä kiertävä, paikallisen tason asiointipalveluiden tarjoaminen muutamana päivänä viikossa.

Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että sähköistä asiointia ollaan ottamassa kattavasti käyttöön tukihallinnossa. Vuonna 2009, jolloin viljelijätukien sähköinen haku oli ensimmäistä kertaa käytettävissä koko Manner-Suomen alueella, sähköisen tukihakemuksen jätti 6 158 maatilaa eli noin 9,5 prosenttia maataloista. Sähköinen asiointi tulee yleistymään sen käytöstä saatujen kokemusten lisääntyessä. Valiokunta korostaa kuitenkin sitä, että asiakkaan näkökulmasta sähköinen tukihaku ei ainakaan lyhyellä aikavälillä poista tarvetta perinteiseen viranomaisessa tapahtuvaan asiointiin. Myös tulevina vuosina viljelijätukihallinnossa on edelleen taattava alueellisesti kattavat ja lähestyttävät palvelut myös niille asiakkaille, joilla ei ole mahdollisuutta siirtyä hyödyntämään sähköisiä palveluita. Valiokunta korostaa lisäksi sitä, että viljelijöiden saatavilla tulee olla asianmukaiset, toimivat verkkopalvelut ja niiden käyttöön tarvittavaa opastusta ja neuvontaa.

Valiokunta edellyttää tässäkin yhteydessä, että maaseutuhallinnon byrokratiaa karsitaan.

Kuntien velvollisuus yhteistoimintaan ja siitä poikkeaminen

Valiokunta toteaa, että esityksen mukaan kunnat muodostaisivat maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueita, joiden sisällä tehtävien hoidon järjestämisvastuu siirtyisi lakisääteisesti kuntien sopimuksen perusteella yhdelle alueen kunnasta tai kuntayhtymälle. Toiminnallisen kokonaisuuden katsottaisiin syntyvän erityisesti sellaiselle alueelle, jolla toimii vähintään 800 tukihallinnon asiakasta eli tukihakemuksen tehnyt maatalaa. Yhteistoiminta-alueella tehtävien hoitamiseen osallistuisi vähintään viisi henkilöä. Velvollisuutta yhteistoimintaan ei syntyisi, jos kunta täyttäisi tilamäärää ja henkilöstömäärää koskevat kriteerit.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että velvollisuutta kuntien yhteistoimintaan sovelletaan mahdollisimman joustavasti. Lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, joihin kuuluvat Lapin ja Kainuun pitkien etäisyyksien kunnat, saaristoiset alueet sekä ruotsinkieliset alueet, toiminnallista kokonaisuutta ei tarvitsisi esityksen mukaan muodostaa. Tehtäviä voitaisiin hoitaa pienemmällä asiakaspohjalla. Riittäisi, että vähintään kolme henkilöä hoitaa tehtäviä yhteisen, päätoimisen, maaseututehtäviin keskittyvän johtajan alaisuudessa ja että yhteistyöllä tarvittaessa hoidetaan viiden henkilön osallistuminen hakemuksen käsittelyyn. Eriyttämisvaatimus hoidettaisiin jäljempänä tässä mietinnössä ehdotettavassa lausumassa kuvatulla tavalla kunnan harkinnassa olevin keinoin käyttämällä esimerkiksi vastavuoroista yhteistyötä naapurikuntien välillä tai määräraikaista työvoimaa. Siten asiakkaiden palveluiden järjestäminen olisi kokonaisuudessaan kuntien päätettävissä. Ainoa vaatimus koskisi henkilömäärää.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että säännöksiin sisällytetään valtioneuvostolle mahdollisuus tarkoituksenmukaisuussyistä jättää tekemättä yhteistoimintaan velvoittamista koskeva päätös tai myöntää yhteistoiminta-alueelle poikkeus muissakin tilanteissa, joissa 800 maatalousyrittäjän vaatimuksen soveltaminen johtaa epätarkoituksenmukaiseen lopputulokseen, mikäli toiminnallinen kokonaisuus voidaan luonte-

vasti muodostaa pienemmän asiakaspohjan omaavalla alueella. Tämän mukaisesti maantieteelliset syyt sekä vakiintuneet asiointisuunnat ja palvelukokonaisuudet on tunnustettu maaseutuhallinnon järjestämiseksi kunnissa ehdotetun lain 5 §:n 2 momentin mukaisiksi poikkeamisperusteiksi. Ehdotetussa säännöksessä edellytetään kuitenkin, että toiminnallinen kokonaisuus muodostuu ja että viiden henkilön henkilöstövaatimus toteutetaan yhteistoiminta-alueella. Siten alueen asiakaspohja voi jäädä alle 800 tilan, mutta sen hallinto on järjestettävä muilta osin vastaamaan vaatimuksia.

Jälkimmäisenä selostetun poikkeuksen osalta valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että jos esimerkiksi kolme kuntaa sijaitsee alueella, jonka asiakaspohja on 600 tilaa, ja ne muodostavat maantieteellisesti, vaikkapa vesistöistä johtuen sellaisen alueen, josta on löydettävissä kaikkien kuntien alueella olevien tavoitettavissa oleva asiointikeskus, poikkeus voitaisiin myöntää. Tuolloin on kuitenkin esitettävä selvitys vaihtoehtoista ja siitä, että toiminnallinen kokonaisuus edellä mainituista syistä muodostuu tälle alueelle. Valiokunta painottaa sitä, ettei poikkeuksen soveltaminen eikä uudistuksen täytäntöönpano muutoinkaan saa johtaa tilanteeseen, jossa syntyy ns. orpokuntia. Siten kuntaa, jota koskevat vastaavat perusteet kuin naapurikuntia, ei tule jättää yhteistyön ulkopuolelle. Kyseisten epäkohtien estämiseksi tarvitaan valtion koordinoivaa ja yhteen sovittavaa ohjausta.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on myös todettu, että jos kysymys on kunnista, jotka jo nykyisin ovat toimineet yhteistyössä maaseutuhallinnon tehtävissä jollakin alueella, jossa asiakaspohja jää alle 800 tilan, edellytettäisiin kunnilta selvitystä perusteista, joilla toiminnallinen kokonaisuus muodostuu niiden alueella. Tästä voi olla esimerkkinä kaikki osa-alueet kattava yhteistyö, yhden kunnan alueella oleva maaseututoimen keskustoimipaikka ja muissa kunnissa jo toimivat toimipisteet. Alue voidaan lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentin nojalla hyväksyä toiminnalliseksi kokonaisuudeksi, mutta sen hallinto olisi tässäkin tapauksessa muodostetta-

va vaatimusten mukaiseksi eli vähintään viiden henkilön työpanoksen sisältäväksi ja kuntien välinen sopimus olisi muutettava vastaamaan lakiehdotuksen vaatimuksia.

Valiokunta toteaa, että ensin mainittu poikkeamisperuste (5 §:n 1 momentti) merkitsee sitä, ettei toiminnallisen kokonaisuuden muodostamista vaadita. Jälkimmäinen peruste (5 §:n 2 momentti) puolestaan edellyttää rakentavaa vaihtoehtojen tarkastelua ja perusteiden esittämistä sille, miksi ehdotettu vaihtoehto toimii jollakin alueella. Valiokunta toteaa, että molempia poikkeamisperusteita tulee soveltaa ennakkoluulottomasti luottaen lähtökohtaisesti siihen selvitykseen, jonka kunnat sekä valtion aluehallintoviranomaiset paikallisten olosuhteiden asiantuntijoina antavat. Kuntia tulee kannustaa itsenäisesti selvittämään vaihtoehtojaan ja perustelemaan valintojaan.

Edellä todetun mukaisesti valiokunta pitää ehdotettuja poikkeamisperusteita erittäin tarpeellisina, mutta katsoo, että lakiin tulee esitystä selkeämmin ottaa poikkeamisperusteeksi kuntien vakiintunut yhteistyö maaseutuhallinnon tehtäviä hoidettaessa. Siten tulee ehdotettua laajemmin ottaa huomioon jo vallitseva yhteistyö kuntien maaseutuhallinnossa. Valiokunta tuleekin jäljempänä pykäläkohtaisissa muutosehdotuksissa ehdottamaan asiaa koskevan maininnan ottamista lakiin.

Valiokunta painottaa sitä, että kuntien tulee voida mahdollisimman itsenäisesti ratkaista, miten tehtävät säädettävän lain puitteissa organisoidaan kunnissa. On tärkeää, että kunnilla on oikeus mahdollisimman laajasti itse päättää muun muassa alueiden muodostamisesta ja toimipisteiden tarkoituksenmukaisesta sijainnista. Valiokunta toteaa lain mahdollistavan sen, että järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä voi (järjestämisvastuun siirron jälkeen) ostaa viljelijätukihallinnon palveluita esimerkiksi toiselta kunnalta. Tämä helpottaa palveluiden uudelleen organisoimista ja lisää kuntien mahdollisuuksia ottaa paremmin huomioon maaseudun kehittämistehtävien hoitaminen. Kuntien tulee pyrkiä yhdistämään maaseutuhallinnon tehtävien hoito esimerkiksi maaseudun kehittämis-

tehtäviin sekä ympäristöterveydenhuollon ja maatalousyrittäjien lomituspalveluiden hallintoon.

Valiokunta painottaa vielä uudelleen sitä, että palvelujen saatavuutta ei saa heikentää uudistuksen yhteydessä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää yhteistoiminta-alueen puitteissa toisen kunnan järjestämisvastuulle maaseutuhallinnon tehtävät siirtävien kuntien palveluiden laadun ja saatavuuden asianmukaiseen toteutumiseen. Jos ja kun valtioneuvosto päättää yhteistoiminnan toteuttamisesta, yhteistoimintaan velvoittamista ratkaistaessa ensisijainen tavoite tulee olla alueen viljelijöiden parhaan mahdollisen palvelutason turvaaminen ottaen huomioon muun muassa eri tuotantosuuntien tukihallinnolta edellyttämä erityisosaaminen.

Yhteistoiminta-alueen hallinto

Edellä on todettu, että yhteistoiminta-alueella tulee olemaan yksi taho, joka on hallinnollisesti ja oikeudellisesti vastuussa kokonaisuuden toiminnasta suhteessa asiakkaaseen ja valtioon. Siihen liittyy toisaalta toimivalta tarvittaviin toimenpiteisiin, kun maaseutuhallinnon tehtävien hoitaminen tätä edellyttää. Tämä tehtävien järjestämisvastuu on lakiehdotuksen mukaan oikeushenkilöllä, joka on käytännössä kunta tai kuntayhtymä. Valiokunta painottaa tässäkin yhteydessä sitä, ettei yhteistoiminta-alueiden hallintoon tule puuttua enempää kuin on välttämätöntä. Palveluiden tuotannossa yhteistoiminta-alueiden tulee voida käyttää ostopalvelusopimuksia, yhteistyöjärjestelyjä ja muita kuntalain mukaisia, kunnan palveluiden tuotannossa olevia yhteistoiminnan keinoja.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kunnat sopivat tehtävät vastaanottavan kunnan kanssa tai kuntayhtymän sisällä sopimuksen kattaman palvelukokonaisuuden (esim. maaseutuhallinnon tehtävien ohella lomituspalvelut ja maaseudun kehittämistehtävät), kustannusten jakautumisen, toimipisteiden määrän ja sijainnin, palvelutason, henkilöstön siirtymisen, yhteisen toimielimen kokoonpanon ja toimintaperiaatteet, tuotantovälineiden jaon (toimitilat, irtaimisto) ja sopimuksen seurannan. Valiokunnalle on todet-

tu, että ohjeistusta on saatavissa ns. isäntäkuntamallia koskevasta sopimuksesta. Lisäksi edellä on jo todettu, että kuntia tulee avustaa tarjoamalla niiden käyttöön mallisopimuksia sekä laskentatyövälineitä, jotta kustannusten jakautumisesta päästään sopimukseen.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on tuotu esiin, että esityksessä tarkoitettu yksikkö olisi käytännössä isäntäkunnan organisaatioon perustettu yksikkö tai yhteinen toimielin (lautakunta) taikka jo toimivan kunta-yhtymän organisaatioon perustettu yksikkö. Toisin kuin PARAS-hankkeessa lakiehdotus ei edellytä yhteisen toimielimen perustamista, vaan kunnat voisivat sopia sen perustamisesta niin halutessaan. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että perustaessaan yhteisen toimielimen kunnat voivat nimetä siihen edustajansa sekä sopia esimerkiksi kiertävästä puheenjohtajuudesta ja muista tavoista, joilla turvataan osallistuvien kuntien mahdollisuudet vaikuttaa.

Valiokunta toteaa, että kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset hoitaisivat jatkossakin EU:n varojen maksajavirastotehtävien ohella Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman hallintoviranomaistehtäviä siltä osin kuin ne vastaavat luonnonhaittakorvauksen, maatalouden ympäristötuen perustoimenpiteiden ja eläinten hyvinvoinnin tuen osalta sitoumuspäätösten tekemisestä. Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen annetun asetuksen ((EY) N:o 1698/2005) 74 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että maaseudun kehittämisohjelmaa varten perustetaan sellainen hallinto- ja valvontajärjestelmä, jolla taataan selkeä tehtävien jako ja erottelu hallintoviranomaisen ja muiden elinten välillä. Jäsenvaltion vastuulla on varmistaa, että järjestelmät toimivat tehokkaasti koko ohjelmakauden ajan. Mainitun asetuksen 75 artiklan 2 kohdan nojalla tehtävien eriyttäminen on toteutettava myös siinä tapauksessa, että hallintoviranomainen (maa- ja metsätalousministeriö) on delegoinut tehtävien hoidon muulle taholle, kuten tässä tapauksessa sitoumuspäätösten tekeminen on säädetty kuntien tehtäväksi.

Valiokunta edellyttää, että edellä mainittuja EU:n säännöksiä tehtävien eriyttämisestä on tulkittava maassamme siten, että kunnan maaseutuelinkeinoviranomaistehtäviä hoitava henkilö voi hoitaa sekä hallintoviranomaistehtäviä että maksajavirastotehtäviä. Tehtävien eriyttäminen on katsottava toteutetuksi, jos edellä tarkoitettu henkilö ei toimi saman maatalousyrittäjän kohdalla sekä sitoumuspäätöksiin liittyvissä tehtävissä että maksajavirastotehtävissä. (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Valiokunta korostaa sitä, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY) osallistuminen tehtävien hoidon ohjaukseen kunnissa on erityisen tärkeää. Kuntien ja keskusten yhteistoiminnan sujuminen on maaseutuhallinnon kannalta keskeinen kysymys. Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten osaamista on myös syytä jatkossa kehittää, ja tämä on selkeintä toteuttaa Maaseutuviraston suoraan kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisille kohdistettavalla koulutuksella. Ottaen huomioon erityisesti maatalouden tukijärjestelmien ja yleisestikin maaseutuhallinnon monimutkaisuus ja siinä usein tapahtuvat muutokset kuntien maaseutuhallinnolle järjestettävä laadukas ja toimiva koulutus ja neuvonta on ehdoton edellytys maaseutuhallinnon korkean palvelutason varmistamiseksi.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä edellä esitetyin huomautuksin ja jäljempänä esitettävin muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa

2 §. Kunnan vastuu maaseutuhallinnon järjestämisessä. Lakiehdotuksessa on useampia viittauksia Euroopan yhteisöön. Valiokunta ehdottaa näiden viittausten muuttamista viittauksiksi Euroopan unioniin, koska ns. Lissabonin sopi-

muksen voimaantulon myötä Euroopan unioni on korvannut Euroopan yhteisön.

3 §. Maksajaviranomainen. Viitaten edellä 2 §:n kohdalla esitettyyn valiokunta ehdottaa, että pykälässä olevat viittaukset Euroopan yhteisöön muutetaan viittauksiksi Euroopan unioniin.

4 §. Maaseutuhallinnon järjestäminen. Lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentissa ja 5 §:n 3 momentissa on säännös mm. siitä, että yksi tehtäviä hoitavista viranhaltijoista tai toimihenkilöistä johtaa tehtäviä hoitavaa yksikköä päätoimisesti. Valiokunta pitää sinänsä hyvänä sitä, että suhteessa valtioon ja hallinnon asiakkaisiin löytyy maaseutuhallintoon perehtynyt henkilö, joka on vastuussa kokonaisuudesta ja alaistensa toiminnasta. Lisäksi ammattimaisen johdon vaatimus korostaa maaseutuhallinnon tehtävien tärkeyttä suhteessa kunnan muihin tehtäviin. Valiokunta katsoo kuitenkin, että johtajan asema on säännöksessä rajattu liian suppeasti pelkkään johtamiseen. Tehtäväkuvaukseen tulee sisällyttää laajemmin maaseutuhallinnon tehtävien hoitaminen. Valiokunta ehdottaakin kyseistä 4 §:n säännöstä muutettavaksi siten, että johtajan tehtävänä on päätoimisesti hoitaa maaseutuhallinnon tehtäviä ja johtaa tehtäviä hoitavaa yksikköä.

5 §. Toiminnallisen kokonaisuuden muodostamiseksi tehtävät poikkeukset. Viitaten edellä yleisperusteluissa esitettyyn, valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentin mukaisiin poikkeamisperusteisiin lisättäväksi maininnan alueen vakiintuneesta yhteistyöstä maaseutuhallinnon tehtäviä hoidettaessa.

Viitaten edellä 4 §:n kohdalla ehdotettuun muutokseen valiokunta ehdottaa pykälän 3 momenttiin sisältyvää johtajan tehtävän kuvausta muutettavaksi siten, että johtajan tehtävänä on päätoimisesti hoitaa maaseutuhallinnon tehtäviä ja johtaa tehtäviä hoitavaa yksikköä.

7 §. Ennakkotieto. Kunnan hakemuksesta annettu ennakkotieto siitä, voidaanko kunnan alueella tai yhteistoiminta-aluetta muodostettaessa soveltaa 5 §:ssä säädettyä poikkeamismahdollisuutta olisi nyt käsiteltävänä olevan pykälän 1

momentin mukaan aina sitova momentista ilmevin edellytyksin. Valiokunta ehdottaa 1 momenttia täsmennettäväksi siten, että ainoastaan kunnille myönteinen ennakkotieto sitoo valtiota. Kun kielteinen ennakkotieto ei sido valtiota, valtioneuvosto voi maa- ja metsätalousministeriön kielteisestä ennakkotiedosta huolimatta päättää, että perusteet poikkeuksen myöntämiseen ovat olemassa.

16 §. Siirtymäsäännökset. Ottaen huomioon, että lakiehdotuksen voimaantulo siirtyy, valiokunta ehdottaa yhteistoiminta-aluetta koskevan päätöksen tekemistä koskevan määräajan ulottamista toukokuulle 2011 ja päätöstä koskevan ilmoituksen määräajan ulottamista kesäkuuhun 2011. Valiokunta toteaa myös, että ns. Paraspuitelaki on voimassa vuoden 2012 loppuun saakka. Siten kuntaliitokset ja niitä koskevat sel-

vitykset tulee ottaa huomioon yhteistoiminta-alueiden muodostamista valmisteltaessa. Jos kunta eroaa yhteistoiminta-alueesta tai yhteistoiminta muuten lakkaa vuoden 2013 jälkeen, sovellettavaksi tulee lakiehdotuksen 9 §.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten HE)

2 §

Kunnan vastuu maaseutuhallinnon järjestämisestä

Kunta vastaa alueellaan maaseutuhallinnon järjestämisestä siten, että maaseutuhallinnon tehtävät tulevat hoidetuiksi Euroopan *unionin* ja kansallisen lainsäädännön kannalta asianmukaisella tavalla.

3 §

Maksajavirastosopimus

Kunnan tai kuntayhtymän on tehtävä Maaseutuviraston kanssa Euroopan *unionin* kokonaan tai osaksi rahoittamaan maataloustukeen liittyvien maksajavirastotehtävien hoitoa koskeva sopimus. Sopimuksen on oltava sisällöltään sellainen, että edellä mainittujen tehtävien hoitoa koskevat, Euroopan *unionin* lainsäädännössä asetetut vaatimukset voidaan täyttää.

4 §

Maaseutuhallinnon järjestäminen

(1 mom. kuten HE)

Kunnan alueella maaseutuhallinto on järjestettävä siten, että tehtäviä hoitaa yhteisen johdon alaisuudessa vähintään viisi viranhaltijaa tai toimihenkilöä, joista yksi *päätoimisesti hoitaa maaseutuhallinnon tehtäviä ja johtaa tehtäviä hoitavaa yksikköä.*

(3 ja 4 mom. kuten HE)

5 §

Toiminnallisen kokonaisuuden muodostamiseksi tehtävät poikkeukset

(1 mom. kuten HE)

Kunnalle tai yhteistoiminta-alueen muodostaville kunnille yhteisesti voidaan myöntää poikkeus 4 §:n 1 momentissa säädetystä vaatimuksesta, jos alueen vakiintuneet asiointisuunnat tai palvelukokonaisuudet, *vakiintunut yhteistyö maaseutuhallinnon järjestämisessä* taikka erityiset maantieteelliset syyt huomioon ottaen toiminnallinen kokonaisuus muodostuu sellaiselle alueelle, jolla toimii vähemmän kuin 800 maatalousyrittäjää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa kunnan on järjestettävä tehtävien hoitaminen siten, että sen alueella tehtäviä hoitaa yhteisen johdon alaisuudessa vähintään kolme viranhaltijaa tai toimihenkilöä, joista yksi *päätoimisesti hoitaa maaseutuhallinnon tehtäviä ja johtaa tehtäviä hoitavaa yksikköä*, ja tehtävien hoitami-

seen osallistuu vähintään viisi viranhaltijaa tai toimihenkilöä.

6 §

(Kuten HE)

7 §

Ennakkotieto

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Kunnalle myönteinen ennakkotieto on valtiota sitova, jos:

(1—3 kohta kuten HE)

8—15 §

(Kuten HE)

16 §

Siirtymäsäännökset

(1 mom. kuten HE)

Kunnan on tehtävä päätös yhteistoiminta-alueeseen liittymisestä viimeistään 1 päivänä *toukokuuta* 2011. Edellä 8 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on toimitettava Maaseutuvirastolle viimeistään 1 päivänä *kesäkuuta* 2011. Jos kunta ei ole toimittanut edellä mainittua selvitystä, sovelletaan 10 §:ssä säädettyä menettelyä. Kunnan tai kuntayhtymän, jolle maaseutuhallinnon järjestämisvastuu sopimuksella siirtyy, on toimitettava selvitys sopimuksen tekemisestä Maaseutuvirastolle viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2012.

(3 mom. kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että EU:n säännöksiä tehtävien eriyttämisestä on tullut kattava Suomessa siten, että kunnan maaseutuelinkeinoviranomaistehtäviä hoitava henkilö voi hoitaa sekä hallin-

toviranomaisen tehtäviä että maksajavirastotehtäviä. Tehtävien eriyttäminen on katsottava toteutetuksi, jos edellä tarkoitettu henkilö ei toimi saman maatalousyrittäjän kohdalla sekä sitoumus päätöksiin liittyvissä tehtävissä että maksajavirastotehtävissä.

Helsingissä 10 päivänä maaliskuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Esa Lahtela /sd
vpj.	Pertti Hemmilä /kok	Mats Nylund /r
jäs.	Lasse Hautala /kesk	Pentti Oinonen /ps
	Hannu Hoskonen /kesk	Klaus Pentti /kesk
	Anne Kalmari /kesk	Petri Pihlajaniemi /kok
	Johanna Karimäki /vihr	Erkki Pulliainen /vihr
	Lauri Kähkönen /sd	Pekka Vilkuna /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.